

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

7. Каламайко А. Ю. Місце електронних засобів доказування та окремі питання їх використання в цивільному процесі. Право та інновації. 2015. № 2(10). С. 127–132.
8. Дрогозюк К. Б. Сучасні джерела доказування в цивільному процесі України та Франції. Право і суспільство. 2016. № 1. С. 52–63.
9. Чорний О. С., Антонюк О. І. Електронні докази в цивільному процесі: проблеми застосування на практиці. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2018. № 10 (1). С. 83–88.
10. Петренко В. С. Електронні докази як елемент інформаційних технологій у цивільному судочинстві. Молодий вчений. 2018. № 1 (54). С. 111–115.

Ключові слова: мультимедійне повідомлення, електронне повідомлення, докази, цивільний процес, електронні докази.

Key words: multimedia message, electronic message, evidence, civil process, electronic evidence.

САТАНОВСЬКА ОЛЕНА ВАЛЕНТИНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри цивільного процесу*

ПРАВО НА ЖИТЛО: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Питання судового захисту житлових прав фізичних осіб напряму пов'язано із гарантованим Конституцією України (ст. ст. 47, 48) правом на житло та достатній рівень життя, що включає й наявність житла та закріплює, що держава має створювати умови за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Крім того, встановлює, що ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду [1], а тому слід виходити із визначення терміну «житло» та основних характеристик цього поняття.

Стаття 1 Житлового кодексу України (далі – ЖК України) також гарантує право громадян України на житло, хоч і не наводить його визначення. Однак, ст. 4 закріплює, що жилі будинки, а також жилі приміщення в інших будівлях, що знаходяться на території України, утворюють житловий фонд, а саме: державний; громадський; фонд житлово-будівельних кооперативів; приватний та житловий фонд соціального призначення. Крім того, необхідно зазначити, що також до житлового фонду відносяться й жилі будинки, що належать підприємствам і організаціям (правила встановлені для громадського житлового фонду) [2].

Словник української мови тлумачить значення слова «житло», як приміщення, пристосоване (призначене) для життя людей; дім, оселя [3, с. 533], що відтворюється у ст. 50 ЖК України: «Жиле приміщення, що надається громадянам для проживання, має бути благоустроєним стосовно до умов даного населеного пункту, відповідати встановленим санітарним і технічним вимогам» [2].

Цивільний кодекс України (далі – ЦК України) визначає житло, як місце постійного або тимчасового проживання фізичної особи, яка має право самостійно його обирати з 14 років (за деякими виключеннями) (ст. 29) та закріплює поняття за яким: «Житлом» фізичної особи є житловий будинок, квартира, інше жиле приміщення, призначені та придатні для постійного або тимчасового проживання в них (ст. 379 ЦК України) [4].

Тобто, житло – це житлове приміщення, що є місцем постійного або тимчасового проживання фізичної особи й членів її сім'ї та свідчить про достатній рівень життя.

Сьогодні, на жаль, питання житла безпосередньо торкнулось й українців через запровадження воєнного стану в Україні, адже виникла необхідність отримання тимчасового захисту та(або) статусу біженця в Європейських країнах. Хоча, питання житла здавна мало соціальну значущість, зокрема й у європейських країнах через проблеми біженців та бездомність, що проявлялась у суперечливих політичних рішеннях.

Так, наприклад у Франції працює програма «Житло першим», одним з основоположних принципів якої є визнання того, що житло є основним правом людини, яке не повинно залежати від упереджених уявлень про готовність житла або його соціальну цінність. Однак, принцип, що житло є основним правом, а безпечне та гідне житло – життєво важливим фундаментом для побудови повноцінного життя, має ширші наслідки як для житлової політики, так і для політики у сфері бездомності [5, с. 6]. А у березні 2007 р. у Франції було змінено юридичне право на житло – прийнято Закон № 2007-290, який отримав назву «Право або протилежне житло» (*Droit ou Logement Opposable*). По суті, закон гарантував право на гідне та незалежне житло кожному, хто не в змозі забезпечити та утримувати житло власними силами. Хоча багато конституцій та правових систем Європи зобов'язують державу сприяти реалізації права на житло, законодавчі зміни у Франції надали можливість покласти на державу пряму відповідальність за ненадання придатного житла тим, хто його потребує. Закон містив два елементи, відомі як DALO та DAHO. (*Droit au l'Hébergement Opposable*). Хоча право на житло містило цілу низку обмежувальних критеріїв, галузі права DALO та DAHO були диференційовані наступним чином: подати позов за DALO, заявник мав бути постійним резидентом Франції, без обмеження у часі щодо його проживання; мати дозвіл на проживання; бути не спроможними забезпечити собі чи залишатися в пристойному та незалежному житлі за власні кошти; бути «добросовісним» і відповідати основним умовам доступу до соціального житла. Подати заяву в рамках DAHO може будь-хто, незалежно від свого адміністративного статусу у Франції – хоча ті, хто не має дозволу на проживання, можуть претендувати лише на тимчасове житло, а не на житло або тимчасовий притулок [5, с. 9].

Багато уваги було приділено також і Європейським судом з прав людини питанням стосовно розуміння сутності «житла» в контексті Конвенції з прав людини та основоположних свобод

(далі – Конвенція) [6], так, наприклад, ЄСПЛ неодноразово наголошував на тому, що поняття «житло» не обмежується приміщенням, яке законне займано або створено [7]. Втрата житла є найбільш крайньою формою втручання у право на повагу до життя [8].

У рішенні у справі «Онер'їлдіз проти Туреччини» ЄСПЛ зауважив, що той факт, що заявник протягом п'яти років використовував для свого проживання землю, яка належала Міністерству фінансів, не може вважатись фактом володіння майном, і немає підстав для висновку, що він міг правомірно претендувати на передання права на землю. Однак, Суд визнав, що п. Онер'їлдіз був фактичним власником основної споруди і складових частин халупи та будь-якого особистого майна, яке могло там міститися. На думку Суду, споруджено житло і той факт, що заявник проживав у ньому разом зі своєю сім'єю, становили суттєвий матеріальний інтерес, який зустрічаючи насправді толерантне ставлення з боку органів влади, означав володіння майном для цілей п. 1 ст. 1 Протоколу 1. Тобто, ЄСПЛ у своєму рішенні навіть споруджену «халупу» на чужій земельній ділянці називає «житлом», на яке розповсюджуються засади Конвенції [9].

Отже, необхідно зазначити, що принцип недоторканості житла розповсюджується на усіх осіб, де б вони не проживали (тимчасово або постійно), навіть у студентських гуртожитках, дитячих будинках, у будинках для осіб похилого віку або осіб з інвалідністю тощо. При вирішенні питання стосовно житла, судам необхідно встановити: чи наявний спір про право; чи було порушено право особи; чи постраждала особа (прямо чи опосередковано) від стверджуваного порушення; з'ясувати зв'язок особи із конкретним місцем та обставини справи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Житловий кодекс України від 30.06.1983 р. № 5464-X // Відомості Верховної Ради України. 1983. Додаток до № 28. Ст. 573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>
3. Словник української мови : в 11 томах. Том 2. 1971. URL: <http://sum.in.ua/p/2/533/1>
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Owen Taylor, Sandrine Loubière¹, Pascal Auquier. Homelessness, Housing First, and the Right to Housing – Confronting Right and Reality. Springer Nature B.V. 2020. DOI: 10.1007/s12142-020-00598-7. URL: https://www.academia.edu/43646063/Homelessness_Housing_First_and_the_Right_to_Housing_Confronting_Right_and_Reality
6. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. Конвенція ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. // Конвенція Ради Європи. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

7. Рішення від 2 грудня 2010 р. у справі «Кривіцька та Кривіцький проти України» (Заява № 30856/03). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_774
8. Рішення від 13 травня 2008 р. у справі «МакКенн проти Сполученого Королівства» (Заява № 19009/04, п. 50). URL: [file:///C:/Users/%D0%98%D0%BD%D0%BD%D0%B0/Downloads/CASE%20OF%20McCANN%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM%20-%20\[Ukrainian%20Translation\]%20summary%20by%20the%20COE%20Human%20Rights%20Trust%20Fund.pdf](file:///C:/Users/%D0%98%D0%BD%D0%BD%D0%B0/Downloads/CASE%20OF%20McCANN%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM%20-%20[Ukrainian%20Translation]%20summary%20by%20the%20COE%20Human%20Rights%20Trust%20Fund.pdf)
9. Рішення від 18 липня 2002 р. у справі «Онер'їлдіз проти Туреччини» (Заява № 48939/99). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_181

Ключові слова: цивільний процес, житло, право на житло, судовий захист житлових прав фізичних осіб.

Key words: civil process, housing, Right to housing, judicial protection of housing rights of individuals.

ФЕДОРЧУК ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри цивільного процесу*

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНOSTІ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НОТАРІУСОМ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку з введенням воєнного стану в Україні, Законом № 2455-IX від 27.07.2022 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності приватних виконавців та примусового виконання судових рішень, рішень інших органів (посадових осіб) у період дії воєнного стану» було внесено зміни до Закону України «Про виконавче провадження», згідно якого було введено мораторій на примусове виконання виконавчих написів нотаріусів [1]. Виконавчий напис є інструментом захисту цивільних прав та є нотаріальною дією, що вчиняється нотаріусом за заявою стягувача, або його представника на оригіналах документів, що підтверджують зобов'язання боржника, вичерпний перелік яких встановлено Постановою Кабінету Міністрів України № 1172 від 29 червня 1999 року (далі – Перелік). Основною метою вчинення виконавчого напису є надання стягувачу можливості в позасудовому порядку реалізувати його право на примусове виконання зобов'язання боржником. Відповідно до українського законодавства, для отримання виконавчого напису нотаріуса кредитору надається три роки з моменту виникнення вимог за кредитними зобов'язаннями. У більшості випадків представники банків та інших фінансових установ звертаються за вчиненням виконавчого напису за борговими вимогами до боржника, які вже прострочені. У цьому випадку виконавчий лист буде видано без дотримання вимог чинного законодавства.

Павлова Юлія Сергіївна

Перспективи запровадження інституту присудової медіації
в Україні 631

Притуляк Валерій Миколайович

Виконання рішень в умовах військового стану з урахуванням
змін від 11.04.2023 року. 634

Полуніна Ольга Олександрівна

Робота судів України в умовах воєнного стану. 637

Stoianova Tetiana Anatolievna

Social ties as a tool to reduce domestic violence among
Ukrainian refugees. 640

Факас Ілона Борисівна

Аналіз функціонування підсистеми відеоконференцз'язку ЄСІТС
у цивільному судочинстві 642

Цал-Цалко Юлія Юліївна

Конституційне право на апеляційний перегляд справи:
теоретичні та практичні аспекти 645

Гончарук Анастасія Сергіївна

Поновлення процесуальних строків в умовах війни:
проблемні аспекти 648

Кикоть Артем Володимирович

Достовірність та достатність усних доказів у цивільному
процесі України 650

Кисельов Вадим Костянтинович

Особливості здійснення цивільного судочинства
в умовах воєнного стану. 652

Петренко Наталія Дмитрівна

Притягнення до відповідальності за неповагу до суду:
досвід Австралії 656

Привиденцев Олександр Геннадійович

Мультимедійне повідомлення як доказ у цивільному судочинстві:
окремі аспекти використання 658

Сатановська Олена Валентинівна

Право на житло: правовий аналіз 662

Федорчук Юлія Олександрівна

Деякі особливості стягнення заборгованості,
що вчиняються нотаріусом під час дії воєнного стану. 665

Фаєнко Віолетта Віталіївна,

Привиденцев Олександр Геннадійович

Заходи кримінально-правового характеру
щодо юридичних осіб. 667